

סה:

אלו טרפות פרק שלישי חולין

מסורת הש"ס

מאי נבחת שמפרט בפניו הבא ואין ראשו ארוך כלומר דגובאי וסלעם והרגול שלשתן אין ראשן ארוך. אלא ראי שניהם כראי סלעם דאברהם אין לו נבחת וסלעם לא ראי הרגול כראי סלעם הרגול יש לו זנב וסלעם אין לו זנב לא ראי אברה כראי הרגול כלומר דאברה אין לו נבחת וסלעם יש לו נבחת ואוצאי כל דמי ליה פסני צדין כלומר רמות. וזה וישראל ארוך לא דמי אלא מצד אחד כלומר ב' סימנים לא בראשו שיהא שיהא להן לכל צד שיהא לו ר' סימנין ולא ראי ראשו ארוך. ואין כל דמי ליה מצד אחד כלומר אם לו ר' סימנין וזה צד אחד אף על רלא דמי ליה בצד אחד שראשו ארוך מבינין ליה.

אז עין שפיר טעם זה

ואין ראשו ארוך יניעו צדי הך שלשה סימנים משום דסברא הוא לרביי סימן דגרוע מכולו יריב"א מפרש שאין שום מין חגב שהוא חסר מהן ארבעה סימנים דמתני' שלא יהא חסר כמו כן או ראשו ארוך או סימן אחד בדידה אבל אפשר שחסר סימן של ראשו ארוך והיה לו ארבעה סימנים דמתניין ור"מ דהשתא משמע דלמנא דבי רבי ישמעאל ולמנא דמתניין שרי ראשו ארוך ובמסכת שבת בשלהי פרק רבי עקיבא (דף 5:) נמי אמרין דרב כהנא מעבר שזשיפא אפומא ל"ל רב שקליה כי הכי דלא נימרו מיכל קא אכל ליה וקא עבר משום אל תשקאו את נפשתיכם משמע דליכא איסור משום חגב טמא ולא חסר ליה אלא מפני שגאו חי ושיפא הוא ראשו ארוך כדאיתא פרק אין מעמידין (דף 10:) גבי העיד יוסי בן יעזר על אל קמלא דקן שמפרש רב פפא דאיל קמלא הוא שזשיפא אפומא יוסי בן יעזר ורבנן כדאשו ארוך ורב מיא בר אמי אמר סוסבל ופליגי בכנפיו חופין את רובו אי בעינא רובא דמנכר אבל כדאשו ארוך דכ"ע לא פליגי דאסור וזהו תימא דכיון דק"ל דראשו ארוך שרי אמאי קאמרי התם רב חייא בר אמי דאסור לכולי עלמא ונראה לר"מ דגרב התם דכולי עלמא לא פליגי דשרי וכן מלא כספר יוסי(ס) ור"א ראי ארבעה כראי הרגול ור"א ראי הרגול כראי ארבעה ור"א ראי שניהם כראי סלעם מה שוקק תמלה ארבעה וחרגול ומניח סלעם עד לכסוף אף על פי שהו תמוז תמלה נמקרא קודם חרגול זהו לפי שארבעה וחרגול חלוקים זה מזה יותר ממה שחלוק כל אחד מהם מסלעם כי כל אחד מהם אין חלוק מסלעם אלא מדבר אחד או מנבחת או מונב אצל ארבעה וחרגול חלוקים זה מזה בשני דברים שארבעה אין לו נבחת ואין לו זנב וחרגול יש לו נבחת ומנובא כסוגיא דחרגול יש לו נבחת כשיבא לפרש דלעיל קרא יתירא הוא ועוד י"ל דלכך תפס ארבעה וחרגול לפי שהם עיקר הדרשה כדמוכח בסמוך דמסיק דלעיל קרא יתירא הוא ואחא למשרי דראשו ארוך: ובי תיבא ביין דשוו בארבע סימנין מייחנין ור"א שריבין. דסבירא ליה כללא בתרא דוקא כמו שפ"י בקובצתם ולהכי לא איצטרך להו לכוליהו דרדין כדאמר בפ' בכל מערבין (עירובין כח.) דלמאן דאית ליה כללא בתרא דוקא מבינין כל דמי ליה בשני דרדין אבל מאן דאית ליה כללא קמא דוקא לא מבינין עד דדמי ליה משלש דרדין אי הכי חרגול דאית ליה זנב נמי לא ליכתוב בו' אלא על כרחק מדאצטרך למכתב חרגול משום דלא הוה יליפין ליה מארבעה וסלעם לפי שיש לו זנב אם כן סבירא ליה דכללא קמא דוקא ולהכי מנריך שיהא דומה בכל הדרדין והואל ובו גס זד שאין ראשו ארוך ננריך שיהא בו ור"מ ואפילו יסבור דכללא קמא דוקא לא ינריך יותר משלשה סימנין דהא צברק בכל מערבין (ושם כח.) לא מנרעין אלא רק שלשה דרדין ואפילו למאן דאית ליה דכללא קמא דוקא והוה מני לשנויי דהכא נמי לא יליפין מפרט אלא שני סימנים דארבעה כנפים וכנפיו חופין את רובו אבל סימן דקרקוליס ורגליים כתיב בדיא אשך לו כרעיס ממעל נרגלין ולא אתו מפרטא הלכך אי אמר כללא קמא דוקא מנריכי נמי אז עברו אף ראשו ארוך והשתא לא יליפין מן הפרטות רק שלשה דרדין וזו צדו בעירובין (ג"ו סז) ומיהו לא נרביין לשנויי הכי אלא אפי' יהיו קרקולין כאן בחשבון הג' דרדין ונאמר שלא נכתבו כדי להוסיף שלשה

ויפורט כרמיס. מין ארבעה שלשיהם אין נבחת: ואין לי אלא. מין חגבים הבא לפנינו ואין לו נבחת יש לנו להיבין מארבעה שיש כאן כלל ופרט וכלל כדמפרש לקמיה (סו.) אשר לו כרעיס חלוליו כלל ארבעה פרט למיניהו חזר וכלל ויש לך לרבות בכעין הפרט הדומין לו בכל סימנין שיש לו ארבעה סימנין דמתניין ועוד תמישי: שאין לו נבחת. שאין ראשו מרוט: הבא לפנינו ויש לו נבחת. שאינו דומה לארבעה אלא בארבעה סימנין האמורין בשמנתו: ס"ל סלעם זה ניפול. וזהו יש נבחת והכשירו הכתוב והדר כתב למיניהו להיות כלל ולידון עם אשר לו כרעיס בכלל ופרט וכלל ומניבא בכעין הפרט את הדומה לו דהיינו אושקף וה"ה ליומנא ירושלמי ותדא מנייבו נקט דיש לו נבחת. ולקמיה (סו.) פריך הא אמרן לעיל סלעם הוא רשון והכא מפרש ליה זה ניפול: ואין לי להכשיר בשני דיינין של כלל ופרט הללו: אלא הבא לפנינו ואין לו נבחת. דליחתיבי מלמינו דארבעה: והבא ויש לו נבחת. דליחתיבי מלמיניהו דלעיל: והבא ויש לו זנב. כלומר וכלבד שיבא לפנינו ונראה שאין לו זנב דלארבעה וסלעם אין זנב ואכתי חמשה סימנין נינהו: הבא ויש לו זנב מנין. שאינו צריך לחזור אלא אחר ארבעת הסימנין: ס"ל חרגול. דיש לו זנב ולמיניהו חזר וכלל להכי לידון כעין הפרט ולהביא הכרעפת והשתלשלת וה"ה לערוביא ואי נמי היא היא מר קרי ליה הכי ומר הכי: ואין לי אלא הבא לפנינו. בין אין לו נבחת ובין יש לו בין שאין לו זנב ובין שיש לו דהא כוליהו איחתיבו: והבא ואין ראשו ארוך. כלומר וכלבד שיהא בא לפנינו ואין ראשו ארוך דהיינו חמשה סימנין דהך כוליהו אין ראשן ארוך: הבא וראשו ארוך מנין. וכלבד שיהא בארבעת הסימנין: הכי אהי דן בו' לא ראי בו'. שיש בו מה שאין בוה ועל כרחק אין סימני הטהרה תלי בונב ובנבחת לא ציש לו ולא באין לו שהרי יש כאן אין לו וכשר ויש לו וכשר: הגד השופ שכתב בו' אף כל בו'.

א) וקדושין יג. ויט"ו.
ב) ויקרא י"ג. ג) וישעיהו כח.
ד) ז"ל כלבד.
ה) ונמס' ע"ז לו: ד"ה
ו) כדאשו ארוך כו' סימניו
ז) ונבחת זו מנלאת כפי'
ח) ובעל המאמר
ט) כפי הכי לא ראי ארבעה
י) כדא' סלעם ולא ראי סלעם
יא) כדא' ארבעה לא ראי שניהם
יב) כדא' חרגול ולא ראי חרגול
יג) כדא' שניהם וכתב על ג'
יד) חסיקתא דסלעם קרא יתירא
יז) חסר דמארכה וחרגול אתו
יח) ומכלל ופרט וכלל דרבי
יט) ישמעאל איתנו וכו' ע"ש
כ) ועין בפ' ת"מ.

תורה אור השל"ם

1. את אלה מהם תאכלו את הארבה למיניו ואת הקלעם למיניו ואת החרגול למיניו ואת הקנב למיניו: ואת אלה כב

ואפילו ראשו ארוך ולקמיה פריך מה להגד השופ שכתב שכן אין ראשן ארוך. וקרקולין גרסינן. ובין האי תנא למנא דלעיל ליכא אלא הך דרשה דהאי מרבה ראשו ארוך ומנא דברייתא דלעיל לית ליה: הנרצור. מין חגב טמא: ס"ל חגב. דלא איצטרך דהא איחתיבו כל השוין להו בארבעה סימנין: ששמו חגב. וכל האמורין למעלה שם חגבים: יכול אין בו כל הסימנין הללו. ולקמן (סו.) פריך מנא תימי והא ארבעה וחרגול כתיבי: ס"ל למיניהו. דחגב והיינו כללי כללות ופרטי פרטות דאמרינן לעיל (ע"ז) דהאי חגב ולמיניהו יתירי נינהו לדרשה וסלעם נמי מייחתינן ליה לקמן: ה"ג פריך רב אחאי עד סנהו ענין לראשו ארוך והדר גרסינן כמאי קמיילגי עד כי האי גוונא מהכא והדר גרס אמר מר אי שמו חגב וכו': מה להגד השופ שכתב וכו'. דהא ע"כ עד דדמי ליה לפרט בכל דרדין בעינן לתנא דבי רבי ישמעאל: ור"מ. ס"ל דכיון דדמי ליה במקצת מבינין ליה בכעין הפרט כדפליגי תנאי בעלמא(א) בכל כלל ופרט וכלל דליכא למאן דאמר כללא קמא דוקא והוה ליה כלל ופרט' ואין ככלל אלא מה שפרט והאחי כללא בתרא שהוא מוסיף על הפרט מידי דדמי ליה לפרט בכל דרדין ואיכא למאן דאמר בתרא דוקא והוה ליה כלל מוסיף על הפרט ואיחתיבו כל מיילי והאחיא כללא קמא למיהו (ז) בכלל ופרט למעוטי מידי דלא דמיא ליה לגמרי אבל מידי דדמי ליה במקצת לא מני למעוטי דהא בתרא דוקא ותנא דבי רבי ישמעאל כמאן דאמר בתרא דוקא ס"ל: אי הכי וזו ענין לראשן ארוך: תנאו ענין. זו מדה בתורה דבר שאינו ענין לגופו תנהו ענין לדבר אחר: כמאי

החגול לא ליכתוב. דאמי מארבעה וסלעם ואע"ג דלהן אין זנב ולי א"כ איכא למפרך: וסיפוי מארבעה וחרגול. בהגד השופ שכתב דארבעה סימנין: דמאי פרכת. מה לארבעה שכן אין לו נבחת מאמר כסלעם הכי חרגול דיש לו זנב הרי ארבעה דאין לו זנב סלעם דכתב רחמנא ל"ל אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לראשו ארוך כמאי